

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea "Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3 Departamentul	Istorie Medievală, Premodernă și Istoria Artei
1.4 Domeniul de studii	Studii Culturale
1.5 Ciclul de studii	Masterat
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Patrimoniu și Turism Cultural

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Arhitectură și cultură materială a elitelor în Transilvania medievală și premodernă						
2.2 Titularul activităților de curs	Lect. Dr. Cosmin C. Rusu						
2.3 Titularul activităților de seminar	Lect. Dr. Cosmin C. Rusu						
2.4 Anul de studiu	I	2.5 Semestrul	II	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	DF

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	1
3.4 Total ore din planul de învățământ	42	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					30
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					30
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					30
Tutoriat					3
Examinări					2
Alte activități: Documentare de teren; Lucrări practice					3
3.7 Total ore studiu individual	108				
3.8 Total ore pe semestru	150				
3.9 Numărul de credite	6				

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	<ul style="list-style-type: none"> Nu este cazul
4.2 de competențe	<ul style="list-style-type: none"> Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	<ul style="list-style-type: none"> Suport tehnic pentru realizarea de prezentări foto, video și audio
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	<ul style="list-style-type: none"> Suport tehnic pentru realizarea de prezentări foto, video și audio

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none">- stăpânirea cunoștințelor științifice fundamentale;- utilizarea performantă a gândirii critice, reflexive, speculative, și aplicative;- aplicarea tehnicilor explicativ-argumentative;- atitudine deschisă, evaluativă, inventivă, constructivă față de situațiile problematice;- abilități pentru cercetarea științifică;- cunoașterea celor mai avansate surse de informare și documentare în domeniu;- capacități de comunicare și de lucru în echipă;- capacități de proiectare și de organizare a manifestărilor profesionale;- dezvoltarea unor abilități de învățare, cercetare și ierarhizare a cunoștințelor, care să-i permită absolventului să urmeze un traseu academic și de specializare aprofundată prin doctorat;- capacitatea de a aplica, îmbina și de a transmite cunoștințele dobândite, deoarece pentru cei interesați în ocuparea unui loc de muncă în învățământ se asigură parcurgerea unui modul de pregătire pedagogică și realizarea unui stagiu de predare în disciplinele de specialitate;- capacitatea - bazată pe cunoștințele dobândite și axate atât pe aspectele istorice, economice și sociale, cât și pe cele de natură politică și culturală - de a formula analize și evaluări asupra fenomenelor din spațiul cultural;- capacitatea de a utiliza în mod critic instrumentele și metodele de cercetare și de analiză, de a folosi într-o manieră corectă conceptele istorice și de a le aplica în tratarea problemelor concrete;- capacitatea de a comunica ideile, analizele, evaluările într-o formă organizată, clară, coerentă și pertinentă, astfel încât tipul de discurs să fie accesibil atât unei audiențe specializate în domeniu, cât și unui public larg.
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none">- capacitatea de a administra relațiile și colaborarea cu diferite comisii, agenții sau cu alte organizații și structuri instituționale românești și internaționale, cât și neguvernamentale sau private;- elemente fundamentale ale culturii și patrimoniului: istoria culturii, artă și arhitectură; situri istorice; colecții și muzee; patrimoniu imaterial; patrimoniu industrial; socio-antropologie culturală;- înțelegerea principiilor cheie în interpretarea unui sit istoric și a unei destinații culturale;- rolul muzeelor și a canalelor de (re)prezentare a culturilor;- managementul festivalurilor și a evenimentelor culturale;- integrarea autenticității culturale, a integrității și a preservării;- politicile și managementul patrimoniului cultural material și imaterial;- principii de economie a turismului și a serviciilor în turism; ecoturism și dezvoltare durabilă; agenții de turism și operatori de turism cultural;- structura, dinamica, legislația și politicile din domeniul turismului internațional și fluxurile culturale;- practica și performanțele sociale ale turiștilor;- cunoștințe fundamentale de specialitate, metode și instrumente pentru dezvoltarea și valorificarea produselor și proiectelor cultural-turistice; managementul proiectelor de dezvoltare-finanțare în domeniul patrimoniului și al turismului cultural;- statistică, cercetare-analiză, evaluare-prognoză în domeniul patrimoniului și al turismului cultural;- percepția culturii în ansamblu ca “un portal web interconectat” și tehnologiile informatice aplicate în domeniul patrimoniului și al turismului cultural;- înțelegerea principiilor cheie ale marketingului patrimoniului și turismului cultural: comunicare, imagine, promovare;- consultanță și expertiză în domeniul patrimoniului și a turismului cultural;- cercetare-dezvoltare în domeniul patrimoniului și al turismului cultural – studii

de caz (bune practici); - dezvoltarea comunitară durabilă și inițiativele din domeniul patrimoniului și turismului cultural; - patrimoniul și turismul cultural ca mijloace ale parteneriatului și ale dialogului cultural.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<ul style="list-style-type: none"> • înțelegerea și articularea definițiilor și a abilităților istoriografice, a conceptelor teoretice și a abordărilor practice recente cu privire la arhitectura și cultura materială militară a Transilvaniei istorice și a provinciilor asociate (Banat, Crișana, Sătmăru, Maramureș) • termeni cheie: cultură materială medievală și premodernă, arhitectură medievală și premodernă, elite medievale și premoderne, patrimoniu și turism cultural-istoric, inter- și trans-disciplinaritate, dezvoltare durabilă, sustenabilitate
7.2 Obiectivele specifice	<p>Obiectivele specifice ale cursului sunt structurate pe trei direcții principale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • în primul rând, cursul propune participanților însușirea terminologiei de specialitate specifice acestui domeniu de graniță, sintetizarea informațiilor relevante și inițierea unor dezbateri interactive cu referire la contextul cultural al apariției și evoluției acestui tip de monumente și/sau ansambluri istorice și a culturii materiale adiacente lor, respectiv oferirea unor repere privind repertorierea și statutul juridic al acestor obiective ; • în al doilea rând, vor fi prezentate elementele principale (structură, inventare, organizare, funcționare) și obiectivele tururilor ghidate realizate la monumentele și/sau ansamblurile istorice avute în vedere ; • în al treilea rând, vor fi realizate aplicații practice relevante și vizite la obiective reprezentative în contextul tematicii specifice cursului.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Delimitări conceptuale. Istoriografia, terminologia și problematica culturii materiale și a arhitecturii elitelor în epoca medievală și premodernă din Transilvania în contextul Europei central-sudestice.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
2. Evoluții istorice și arhitecturale. Epoca medievală (I). Curți și conace nobiliare, fortificații și cetăți, castele (sec. IX-XIII).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
3. Evoluții istorice și arhitecturale. Epoca medievală (II). Curți și conace nobiliare,	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia	

fortificații și cetăți, castele (sec. XIV-XV).	-discuții pe baza unor exemple	
4. Evoluții istorice și arhitecturale. Epoca premodernă (I). Curți și conace nobiliare, fortificații și cetăți, castele (sec. XVI-XVII).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
5. Evoluții istorice și arhitecturale. Epoca premodernă (II). Curți și conace nobiliare, fortificații și cetăți, castele (sec. XVIII).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
6. Evoluții istorice și arhitecturale: arhitectura religioasă.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
7. Evoluții istorice și arhitecturale: arhitectura urbană.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
8. Cultura materială a elitelor medievale și premoderne (I). Surse documentare și iconografice.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
9. Cultura materială a elitelor medievale și premoderne (II). Surse arheologice și colecții.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
10. Cultura materială a elitelor medievale și premoderne (III). Viața cotidiană.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
11. Reflectarea specificului multicultural al Transilvaniei în evoluțiile istoric-arhitecturale. Etnia (maghiari, secui, germani, români) și Confesiunea (romano-catolici, ortodocși, reformați).	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
12. Turismul cultural și de patrimoniu. Concepte și trasee turistice (I). Studii de caz: cetăți medievale, biserici fortificate săsești/secuiești, orașe fortificate, castele renascentiste/baroce; muzee și colecții; parcuri tematice; reconstituirea istorică.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
13. Turismul cultural și de patrimoniu. Concepte și proiecte turistice de dezvoltare-finațare (II). Studii de caz: cetăți medievale, biserici fortificate săsești/secuiești, orașe fortificate,	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	

castele renaștentiste/baroce; muzee și colecții; parcuri tematice; reconstituirea istorică.		
14. Trenduri actuale și consultanță în domeniul valorificării cultural-turistice a patrimoniului elitelor medievale și premoderne.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	

Bibliografie generală și specială

Anghel, Gheorghe, *Cetățile medievale din Transilvania*. București, 1972.

Anghel, Gheorghe, *Considerații generale privind tipologia cetăților medievale din România din secolul al XIII-lea până la începutul secolului al XVI-lea*, în *Apulum*, 19, 1981/*Château Gaillard. Études de castellologie médiévale*, 9-10, 1982.

Arta din România din Preistorie în Contemporaneitate. Vol. I-II. Ed. Răzvan Theodorescu și Marius Porumb. Cluj-Napoca, 2018.

B. Nagy, Margit, *Reneszánsz és barokk Erdélyben. Művészettörténeti tanulmányok*. Bukarest, 1970.

B. Nagy, Margit, *Várak, kastélyok, udvarházak, ahogy a régiek látták: XVII–XVIII. századi erdélyi összeírások és leltárak*. Bukarest, 1973.

Băldescu, Irina, *Transilvania medievală. Topografie și norme juridice ale cetăților Sibiu, Bistrița, Brașov, Cluj*. București, 2012.

Balogh, Jolán, *Erdély renaissance*. I. kötet 1460-1541. Kolozsvár, 1943.

Biró, József, *Erdély kastélyok*. Budapest, 1943.

Capotescu, Valentin, *Arhitectura militară bastionară în România. Vol. I - Cetatea Timișoarei*. Timișoara, 2008.

Capotescu, Valentin, *Teoria arhitecturii militare bastionare-elemente și metode de fortificare, protecție și punere în valoare*. Timișoara, 2011. TEZĂ DE DOCTORAT

Clujul renescentist. Coord. András Kovács. Cluj-Napoca, 2008.

Curinschi-Vorona, Gheorghe, *Istoria arhitecturii în România*. București, 1981.

Entz, Géza, *Erdély építészete a 11-13. században*. Kolozsvár, 1994.

Entz, Géza, *Erdély építészete a 14-16. században*. Kolozsvár, 1996.

Fabini, Hermann, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*. 2 Bände. Hermannstadt-Heidelberg, 1998.

Firea, Ciprian, *Polipticele medievale din Transilvania*. Cluj-Napoca, 2016.

Gaáli, Zoltán, *A székely ósvárak története, mondája és legendája*. Budapest, 1938 și I-II. Budapest, 1993.

Gheorghiu, Teodor-Octavian, *Arhitectura medievală de apărare din România*. București, 1985.

Gyöngyössi, János, Kerny, Terézia, Sarudi, Sebestyén József, *Székelyföldi vártemplomok*. Budapest, 1995.

Ionescu, Grigore, *Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor*. București, 1981.

Karczag, Ákos, Szabó, Tibor, *Erdély, Partium és a Bánság erődített helyei: várak, várkastélyok, városfalak, templomvárak, barlangvárak, sáncok és erődítmények a honfoglalástól a 19. század végéig*. Budapest, 2010.

Kiss, Gábor, *Erdély várak, várkastélyok*. Budapest, 1987.

Kovács, András, *Késő Reneszánsz építészet Erdélyben*. Budapest-Kolozsvár, 2003.

Köváry, László, *Erdély építészeti emlékei*. Kolozsvár, 1866.

Nicolescu, Corina, *Case, conace și palate vechi românești*. București, 1979.

Oltean, Radu, *Cetăți, castele și alte fortificații din România de la începuturi până spre anul 1541*. București, 2016.

Oltean, Radu, *Cetăți, castele și alte fortificații din România. Vol. II. Secolul XVI*. București, 2019.

Rusu, Adrian Andrei, *Bibliografia fortificațiilor medievale și premoderne din Transilvania și Banat*. Reșița, 1996.

Rusu, Adrian Andrei, *Castelarea carpatică*. Cluj-Napoca, 2005.

Rusu, Adrian Andrei, *Castelul și Spada. Cultura materială a elitelor din Transilvania Evului Mediu târziu*. Cluj-Napoca, 2019.

Rusu, Adrian Andrei, *Ctitori și biserici din Țara Hațegului până la 1700*. Satu-Mare, 1997.

Rusu, Adrian Andrei, *Investigări ale culturii materiale medievale din Transilvania*. Cluj-Napoca, 2008.

Rusu, Adrian Andrei, *Râșnov – Arx Suprema. Studii istorice și arheologice privitoare la cetate*. Cluj-Napoca, 2022.

Rusu, Mircea, *Castrum, urbs, civitas. 'Cetăți' și 'orașe' transilvănene din secolele IX-XIII*, în *Acta Musei Napocensis*, 8, 1971.

Sebestyén, Gheorghe, *Castelele și curiile Renașterii în Transilvania*, în *Acta Musei Napocensis*, 22-23, 1985-1986.

Sebestyén, Gheorghe, *O pagină din istoria arhitecturii României*. București, 1987.

Sebestyén, Gheorghe, Sebestyén, Victor, *Arhitectura Renașterii în Transilvania*. București, 1963.

Șerban, Constantin, *Principalele cetăți din Transilvania în secolele XIV-XVII*, în *Studii și articole de istorie*, 53-54, 1986.

Vătășianu, Virgil, *Istoria artei feudale în Țările Române*. Cluj-Napoca, 2001.

Lucrări de referință

Ching, Francis D. K, *A Visual Dictionary of Architecture*. Canada - USA, 1995.

Corbeil, Jean-Claude, Archambault, Ariane, *The Macmillan Visual Dictionary: 3,500 Color Illustrations, 25,000 Terms, 600 Subjects*. Harlow, 1992. ARCHITECTURE

Harris, Cyril M., *Dictionary of Architecture and Construction*. New-York et alii., 2006.

Howard, Peter, *Heritage. Management, Interpretation, Identity*. London - New York, 2003.

Ripp, Matthias, *Guidelines for Sustainable Cultural Tourism in Historic Towns and Cities* (2009).

Untermann, Matthias, *Hanbuch der mittelalterlichen Architektur*. Darmstadt, 2009.

Viollet-Le-Duc, Eugène-Emmanuel, *Military Architecture*. Oxford - London, 1907.

Dicționare

Dicționar de artă. Forme, tehnici, stiluri artistice. Vol. I-II. Coord. Mircea Popescu. București, 1995, 1998.

Dicționarul mănăstirilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș. Coord. Adrian Andrei Rusu. Cluj-Napoca, 2000.

Drăguț, Vasile, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*. București, 2000.

Firea, Ciprian, Pop, Saveta, *Pictorii Transilvaniei medievale (cca. 1300-1600). Un dicționar*. Cluj-Napoca, 2021.

Rusu, Adrian Andrei, *Dicționar de castelologie*. Cluj-Napoca, 2020.

Resurse on-line

<http://cimec.ro>

<https://patrimoniul.ro>

<https://www.medievistica.ro>

<http://www.cetati.medievistica.ro>

<http://www.biserici.medievistica.ro>

<https://www.erdelyivarak.hu>

<https://kirchenburgen.org>

<http://www.kulturerbe-kirchenburgen.de>

Legislație

**Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil

**Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice

**Legea nr. 311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice

**Lista Monumentelor Istorice (actualizată)

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1-2 Evoluții istorice și arhitecturale în epoca medievală și premodernă: curți și conace nobiliare, fortificații și cetăți, castele; arhitectura religioasă; arhitectura urbană. Studii de caz.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu texte și planșe, dezbateri	
3-4 Cultura materială a elitelor medievale și premoderne. Surse documentare, iconografice, arheologice/colecții. Studii de caz.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu texte și planșe, dezbateri	
5-6 Reflectarea specificului multicultural al Transilvaniei în evoluțiile istoric-arhitecturale. Etnia (maghiari, secui, germani, români) și Confesiunea (romano-catolici, ortodocși, reformați). Studii de caz.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu texte și planșe, dezbateri	
7-8 Turismul cultural și de patrimoniu. Concepte și trasee turistice (I). Studii de caz: cetăți medievale, biserici fortificate săsești/secuiești, orașe fortificate, castele renaștentiste/baroce; muzee și colecții; parcuri tematice; reconstituirea istorică.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu texte și planșe, dezbateri	
9-10 Turismul cultural și de patrimoniu. Concepte și	-seminar interactiv pe bază de discuții	

proiecte turistice de dezvoltare-finanțare (II). Studii de caz: cetăți medievale, biserici fortificate săsești/secuiești, orașe fortificate, castele renascentiste/baroce; muzee și colecții; parcuri tematice; reconstituirea istorică.	/ prezentări multimedia -comentariu texte și planșe, dezbatere	
11-12 Trenduri actuale și consultanță în domeniul valorificării cultural-turistice a patrimoniului elitelor medievale și premoderne.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu texte și planșe, dezbatere	
Trasee cultural-turistice: organizarea de vizite ghidate și activități practice de documentare/valorificare la obiective tematice specifice (cetăți medievale, orașe fortificate, castele renascentiste/baroce, biserici fortificate săsești/secuiești etc.).	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu texte și planșe, dezbatere	
A SE VEDEA Bibliografia generală și specială		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

<ul style="list-style-type: none"> • Tematica și bibliografia cursului și a seminarului au fost selectate în conformitate cu abordările cele mai recente din domeniul cercetării istoriei arhitecturii și culturii materiale militare la nivel european. • Abordarea teoretică și practică propusă urmărește inter-relația dintre realitățile istorice și cele actuale ale arhitecturii și culturii materiale militare și valorizarea, respectiv valorificarea lor cultural-turistică.
--

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Dobândirea cunoștințelor specifice disciplinei și capacitatea de prezentare a lor sub formă orală. Capacitatea de rezolvare a sarcinilor de lucru.	Examinare inter-activă sub forma unui colocviu tematic.	33%
	-	-	-
10.5 Seminar/laborator	Dobândirea cunoștințelor specifice disciplinei și capacitatea de prezentare a lor sub formă orală. Capacitatea de rezolvare a sarcinilor de lucru.	Susținerea unei prezentări tematice.	33%
	Dobândirea cunoștințelor specifice disciplinei și capacitatea de prezentare a lor sub formă scrisă. Capacitatea de rezolvare a sarcinilor de lucru.	Redactarea unui referat tematic.	33%
10.6 Standard minim de performanță			

Obținerea notei 5 (cinci) în urma coroborării celor trei tipuri de evaluare (curs și seminar).

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament

Semnătura Șefului de departament/ catedră